

Odkaz

„Takový scénář bych si nevymyslel...“

Milé čtenářky, milí čtenáři,
dostává se Vám do rukou letní číslo našeho čtvrtletníku *Odkaz*. Tentokrát jsme je věnovali krásnému kulatému jubileu dramatika, spisovatele a významné osobnosti kulturního Brna — Milana Uhdeho. Když jsem přemýšlela, jak bych v dnešní době zkratkou stručně charakterizovala Milana Uhdeho svým dospívajícím dětem, napadlo mě výstižné označení — muž slova. Slovo jej totiž provází celým životem ve všech svých podobách. Od slov čtených, jejich vnímání a hlubokého porozumění literárním textům, přes slova psaná v jeho vlastních uměleckých dílech až po slova, která zaznívají z úst herců na divadelních jevištích. Je to ale také muž slova politického — slova jako prostředku dialogu, občanské odpovědnosti a veřejné služby. A v neposlední řadě muž vlastního slova, které díky jeho nezaměnitelnému hlubokému hlasu nelze přeslechnout. Za svými slovy si Milan Uhde vždy stál a stále stojí. Nikdy je nevyslovoval planě ani jen tak „do větru“. Stejně samozřejmé pro něj bylo své slovo dodržet. Co slíbil, to za všech okolností splnil. A je také mužem slova odvážného — slova, s nímž se nebál vystoupit před veřejností, přestože předem věděl, že s ním nebudou všichni souhlasit. Jsem proto velmi ráda, že můžeme jeho krásné životní jubileum připomenout právě na stránkách tohoto čísla našeho bulletinu. Na spolupráci, která se postupně proměnila v pevné přátelství, vzpomínají ve svých příspěvcích jeho blízcí přátelé Olga Jeřábková, František Mikš a Břetislav Rychlík. V rubrice Z našich sbírek představíme nejnovější akvizici našeho oddělení, kterou je sbírka samizdatů Víta-Bohumila Holmky. V krátké zprávě Vás seznámíme s programem Erasmus+, do něhož se v letošním roce zapojilo i Moravské zemské muzeum.

Přeji Vám příjemné čtení.

Petra Pichlová

Medailon Milana Uhdeho

Milan Uhde se narodil 28. července 1936 v Brně. Jeho otec pracoval ve státní správě, matka byla úspěšnou advokátkou. Kvůli svému židovskému původu však byla už v roce 1938 vyloučena z advokátní komory. Za druhé světové války si opatřila falešnou nežidovskou identitu, díky níž unikla deportaci. Její rodiče ale v roce 1942 zahynuli v koncentračním táboře v Rize. Po válce Milan Uhde vystudoval gymnázium a poté obor čeština a ruština na Filozofické fakultě dnešní Masarykovy univerzity v Brně. Do roku 1956 byl příznivcem komunistického režimu. Zlom v jeho názorech přinesla Chruščovova kritika stalinismu a maďarské povstání, po nichž si uvědomil skutečnou povahu režimu.

V šedesátých letech působil jako redaktor literárního časopisu *Host do domu*, v letech 1967–1971 externě vyučoval na Janáčkově akademii múzických umění v Brně a věnoval se psaní rozhlasových, televizních i divadelních her. Největší ohlas vzbudila jeho satirická hra *Král Vávra*. Po zákazu časopisu *Host do domu* v roce 1970 se stal spisovatelem z povolání. O dva roky později byl zařazen na index zakázaných autorů a až do sametové revoluce nesměl oficiálně publikovat. Přesto psal dál — pod pseudonymy, v samizdatu i v zahraničí. Pod jménem Zdeňka Pospíšila se hrála například *Balada pro banditu*. V roce 1976 patřil mezi první signatáře Charty 77, byl sledován Státní bezpečností a opakovaně vyslýchán. V roce 1988 podepsal také prohlášení *Hnutí za občanskou svobodu*. Ještě před pádem komunistického režimu stál u zrodu brněnského nakladatelství Atlantis, jehož se 1. prosince 1989 stal na krátkou dobu šéfredaktorem.

V letech 1990–1992 zastával funkci ministra kultury České republiky. Následně byl poslancem České národní rady a po vzniku samostatné České republiky Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Od roku 1993 do roku 1996 byl jejím prvním předsedou. Po volbách v roce 1996 se stal také předsedou poslaneckého klubu ODS. V roce 1997 stranu opustil a o rok později odešel z aktivní politiky úplně. Vrátil se k milované spisovatelské a pedagogické činnosti. V roce 2008 byl zvolen členem Rady České televize, od roku 2011 působil jako její předseda. Dodnes je aktivním autorem a žije v Brně.

V podsбірce ODKAZ MZM je uložena část fondu Milana Uhdeho. Obsahuje zejména korespondenci, fotografie, strojopisy a rukopisy přednášek i proslovů, novinové výstřižky a řadu dalších dokumentů.

Otázky pro Milana Uhdeho

Do Vašeho raného dětství zasáhla válka. Formovala Vás tato zkušenost v dalších letech, případně ve Vašem životě?

Válečné zážitky jsou nezapomenutelné. Maminka Židovka zachránila před koncentrákem sebe i mne neobvykle — podporována svými rodiči podstoupila paternitní proces, který v první instanci skončil soudním konstatováním, že není jejich dcera ani příslušnice židovské rasy. Do naší rodiny to zasáhlo na léta, nikdy se o tom sice mezi námi otevřeně nemluvalo, ale tím otřesnější vliv to mělo na vzájemné vztahy.

Jaké bylo Vaše první osudové setkání s literaturou? Kdo patřil mezi Vaše nejmilejší autory? A vydržela Vám tato láska po celý život?

Měl jsem štěstí — a možná i neštěstí — že jsem se v necelých šestnácti letech stal spolupracovníkem brněnské pobočky Svazu spisovatelů a dostal se pod patronát vynikajících básníků Oldřicha Mikuláška a zpočátku i Josefa Kainara. Pomohli mi překonat nejtěžší začátky, ale na druhé straně nebylo jejich usnadnění jednoznačně prospěšné. Některé překážky má autor překonat na vlastní pěst a sám. Literatuře jsem však propadl doživotně.

Zažil jste dobu válečnou, uvolněná šedesátá léta, srpen 1968, normalizaci a následnou svobodnou dobu po sametové revoluci. Jak po všech těchto zkušenostech vnímáte zpětně dobu normalizace?

Byl to velký otřes. Zvykl jsem si zejména v šedesátých letech na poměrně velké uvolnění komunistického vlivu na kulturu a společenský život. Pád mezi zakázané spisovatele mě zbavil nejen prostředků k obživě, ale znejistil mě i autorsky. Našel jsem však cestu nejen zásluhou přátel, kteří mi umožnili psát na cizí jméno a vytvořit například scénář k *Baladě pro banditu*, podepsaný kamarádem režisérem Zdeňkem Pošpíšilem, ale po Vánocích 1976 podpisem Charty 77 najít ztracenou rovnováhu a „říct ďáblu Ne“, jak o tom ve svém songu zpíval Sváta Karásek.

Jste především dramatikem a spisovatelem, ale působil jste i v politice. Pomohla Vám literární a dramatická zkušenost porozumět lépe politice a motivům lidského jednání?

O politiku jsem se usilovně zajímal od klukovských let, vlezl jako devítiletý do volební místnosti, abych prozkoumal, jak

to tam chodí, a jako disident pocítil povinnost postavit se po boku Petra Pitharta a dalších přátel mezi politiky. Poznal jsem její zákonitosti a toto poznání mi bylo jednoznačně k prospěchu. Nejsem si jistý, zda jsem prospěl politice. Po osmi letech jsem se vrátil za psací stůl a cítil se tam jistěji.

Milan Uhde v roce 2017

Roku 2017 uspořádala Romana Dominika Hrbatová výstavu s názvem *Milan Uhde. Ohlédnutí* věnovanou jeho životu a dílu v rámci cyklu *Oči Brna* v Moravské zemské knihovně

Takový scénář bych nevymyslel...

V době, kdy si naše samostatná republika připomínala čtvrt století své existence, zeptal se někdo M. U., jak by toto období hodnotil. Tehdy odpověděl: Takový scénář bych si nevymyslel... Myslím, že tento citát lze použít i na celý bohatý Milanův život. Dodnes je to pro mne stále jeden z nejlepších vypravěčů a skvělých glosátorů. Strávili jsme spolu nepočítaně hodin u rozhlasového mikrofonu; ještě pár let předtím, než vyšla jeho krásná kniha vzpomínek pod názvem *Rozpomínky*, natočil pro Český rozhlas své vzpomínání ve dvanácti půlhodinách pod názvem *Potkávání*. Zvukově zaznamenána je také jeho velmi inspirativní kniha *Objevy pozdního čtenáře*, v níž se po půl století vrátil ke klasikům české literatury od Máchy k Havlovi. Například o „znovupřečtené“ *Babičce* Boženy Němcové napsal: „Chápu *Babičku* jako projekci snu, který zachází se skutečností volně a nepodrobuje se bdělému vědění“. O díle Václava Havla napsal: „Číst Havla podruhé jsem začal v den, kdy zemřel.“ Své úvahy shrnuje: knihy se nemění, mění se jejich čtenář. Skvělé byly také jeho eseje, vysílané pod názvem *České obavy před Evropou*, z nichž mnohé jsou platné i dnes.

O Milanovi Uhdem, tomto velkém českém dramatikovi, spisovateli, básníkovi, politikovi a autorovi mnoha skvělých esejů, úvah a glos bylo napsáno mnohé. Pokusím se tedy připomenout něco, co možná není tak často citováno. Ráda mám trochu smutnou historku, která se váže k jedné z nejslavnějších Uhdeových divadelních her *Balada pro banditu*. Hra vznikla v době, kdy autor nesměl publikovat a jeho dílo tzv. „pokryl“ režisér Zdeněk Pospíšil. Na představení do Divadla Husa na provázku ovšem autor dlouho nesměl: režisér ho tam nechtěl pustit s odůvodněním, že by se hned prozradil, protože by odříkával text zároveň s herci.

A přišla doba jiná: Ministrem kultury se stal Uhde ze dne na den, když ho zavolal jeho přítel P. P. Jedna vzpomínka z toho období se týká převezení ostatků básníka Ivana Blatného a uložení do hrobu na brněnském hřbitově. Milan Uhde v roli ministra kultury tehdy nad hrobem řekl: „Vracíme tomuto starému brněnskému bydlíšti všechno, co zbylo z tělesné schránky českého básníka Ivana Blatného. Básníku, buďte nám vítán.“ Jako předseda parlamentu České republiky přivítal odpoledne 1. ledna roku 1993 vznik nové republiky slavným projevem, který končil slovy: „Česká republiko, dobrý den!“ Ráda si tuto větu připomínám — takto píše totiž

projevy dramatik. Po osmi letech ve vrcholné politice se rozhodl M. U. své angažmá ukončit: „Za celou svou politickou kariéru jsem dvakrát zažil radost ničím nezkalenou: když jsem do politiky vstupoval — a když jsem ji opouštěl.“ Několik let poté, kdy z politiky odešel, mi v jednom rozhovoru řekl: „Na politiku vzpomínám v dobrém i ve zlém, jak si to politika zaslouží a jak si to zasloužím i já sám.“ I tato jedna věta je dokladem vlastnosti, které si na Milanovi vážím: vždy dokázal být sebekritický.

A ještě jednou se vrátím na začátek: „V noci 28. července 1936, kdy jsem se narodil, probíhala prý první celostátní zkouška zatemňovacího systému, součást přípravy na nepřátelské bombardování.“ Touto větou začíná nejen kniha *Rozpomínky*, ale je to také okamžik, kterým začíná život M. U., jehož první dětská léta válečná jsou poznamenána téměř antickým rodinným příběhem. Svůj bohatý a pestrý život prozatím vtěsna do této knihy vzpomínek. Významné jubileum rozhodně neznamená zastavení v literární činnosti. Určitě se jako čtenáři můžeme těšit na novou divadelní hru, na další úvahy, rozhovory a glosy. Všichni budou přát hlavně pevné zdraví do dalších let. Ano, bez relativně dobrého zdraví to opravdu nejde. Rozhodně se k přání připojuji, ale dovolím si za nás, čtenáře vyslovit ještě další přání: abychom se brzy dočkali nové divadelní hry a mnoha dalších textů.

Takže: Milý Milane, dobrý den!

Olga Jeřábková

Zdroj: Archiv města Brna

Cenu města Brna pro rok 2010 získali Milan Uhde, Boleslav Polívka a Olga Jeřábková

Milan Uhde, inspirativní člověk a vzácný přítel

Milan Uhde patří mezi nejvýraznější osobnosti našeho kulturního a společenského života, je jakousi živoucí legendou neodmyslitelně spjatou s městem Brnem. A vlastně tak trochu i s mým dospělým životem a vydavatelskými aktivitami. Poprvé jsem se s ním setkal jako dvacetiletý mladík, ještě za komunismu, kdy jsem byl pozván na neoficiální čtení jeho divadelní hry *Zvěstování aneb Bedřichu, jsi anděl*, které se odehrálo v bytě brněnského disidenta Jiřího Müllera. Předčítal pochopitelně autor sám a jeho mocný hlas mi už tenkrát utkvěl v paměti. Hra pojednává o doložené historické události ze života Karla Marxe, jenž zplodil se služebnou nemanželské dítě, a protože to chtěl utajit před svou ženou, poprosil starého mládence Engelse, aby vše vzal na sebe, což se také stalo, a dítě skončilo v útulku. Dodnes si pamatuji Milanovu úvodní řeč, v níž odsoudil „morálku“ intelektuála, jenž se nebál světu hlásat svou teoretickou Pravdu o nutné revoluční změně, ale neodvážil se říct manželce prozaickou pravdu o vlastním selhání. Hra řeší typické „uhdeovské“ téma odpovědnosti člověka, především intelektuála, vůči světu, vůči svým nejbližším a především vůči sobě samému. Vzpomínám si také, že jsem tehdy s autorem coby vlasatý mladík-topič vedl i jakousi polemiku o díle Milana Kundery, jejíž přesné obrysy si ale už nepamatuji.

Když jsme o něco později s přáteli založili samizdatovou revue *Střední Evropa — brněnská verze*, přispěl do ní Milan Uhde obsáhlou studií *Proces aneb Vyzývání lásky*, věnovanou slavnému románu Franze Kafky. Byl to ožehavý text na ožehavé téma, navíc otištěný pod jeho jménem. Nějak mi to nejde dohromady s jeho pozdějším sebekritickým hodnocením vlastní statečnosti v době komunistické totality, kdy patřil mezi první signatáře Charty 77. Ale vysoká míra přísnosti k vlastní osobě, permanentní sebereflexe, často až přehnaná, je pro něj typická, snad ještě více než jeho hluboký zvučný hlas.

V roce 1990 jsme náš časopis začali vydávat oficiálně pod názvem *Proglas* v brněnském nakladatelství Atlantis, které Milan s přáteli založil a stal se jeho prvním šéfredaktorem. Nebyl jím však dlouho, neboť brzy odešel na osm let do politiky, stal se ministrem kultury, později dosáhl i jedné z nejvyšších ústavních funkcí. Kontakt s námi však úplně neztratil, časopis po celou dobu sledoval, takže později bylo na co navázat. Přestože se i na svou politickou dráhu dívá hodně se-

bekriticky, patřil mezi výrazné, slušné a kultivované politiky, jejichž přínos k budování polistopadové demokracie a parlamentní kultury bude teprve plně doceněn. Začteme-li se do jeho tehdejších novinových článků, rozhovorů a brilantních proslovů sebraných v knize *Česká republiko, dobrý den* (1995), pocítíme zvláštní nostalgii po době, kdy politiku v naší zemi formovali intelektuálové a hodnotově i kulturně vyzrálé osobnosti. Uvědomíme si také, že některé ze zápasů, které tehdy Milan v politice započal, vede vlastně jinými prostředky dodnes, v bezmála devadesáti letech, a to s neuvěřitelnou vytrvalostí a odvahou — nejen svými občanskými postoji a aktivitami, ale i celým svým obsáhlým dílem.

Po odchodu z politiky se Milan Uhde stal jedním z kmenových a pravidelných autorů našich časopisů (*Revue Politika*, dnes *Kontexty*) a nepamatuji si, že by někdy odmítl pomoci, když jsem ho o něco požádal. Už mnoho let jsme blízcí přátelé, nesetkáváme se pouze pracovně, a já si toho nesmírně vážím. Obdivuji jeho životní energii, s níž se vrhá do nejrůznějších projektů a intelektuálních dobrodružství, jako by pro něj věk nic neznamenal. Ani jeho mohutná paměť jako by s přibývajícími léty neslábla. Jeho osobitý humor je nakažlivý a jeho mocný hlas mi zní v hlavě ještě dlouho poté, co jsme se rozešli. Za sebe, za svoji ženu Kateřinu i všechny kolegy z časopisu *Kontexty* přeji Milanovi pevné zdraví a hodně sil do dalších aktivních let.

František Mikš

František Mikš a Milan Uhde, 2016

Žiletky v mozku

Milan Uhde byl dlouho mytologická postava z českého dissentu. Měl jsem od něho načtené vše, co v šedesátých letech vyšlo. Sám jsem vlastnil ikonickou satirickou hru *Král Vávra*, vydanou v edici Divadlo v roce 1965. Na obálce byl člověčí mozek (lidstvo mozek nemá, říkal vždycky ombudsman Otakar Motejl) a v mozku zařízlá žiletka. Bavila mne ta groteskní linie textu, tehdejší kabaretní postupy divadla malých forem, jako songy a skeče, mne v době mého avantgardního puzení nevzrušovaly. Všiml jsem si textařství a píseň *Havranovitý blues* mi přišla vysloveně krásná. Teď jsem náhodně v tom textu zalistoval a hned mne zaujala věta postavy Šéfredaktora: „Nezáleží na tom, jaká fakta vidíme, ale odkud je vidíme. Některá fakta se nám poschovávají za to, co vidíme. Proto je tak důležitá naše pozice, protože ta rozhoduje o tom, co uvidíme.“ Jako by to napsal v roce 2026, a ne před šedesáti dvěma lety v roce 1964.

No a pak jsme v roce 1985 přišli s HaDivadlem z Prostějova do Brna a před nějakým představením se zákulisím neslo, že v hledišti sedí nepřítel režimu a zakázaný spisovatel Uhde. A po představení ho dramaturg Josef Kovalčuk se svým potutelně cudným pochechtáváním přivedl do naší bizarní kanceláře, kombinované se skladem rekvizit. To bylo v Klubu školství a vědy Bedřicha Václavka na ulici Leninově. My jsme se už pár roků znali a stýkali v Praze s Václavem Havlem, který chodil oblékán na frajersko. Na Milanu Uhdem mne hned zaujaly brčálově zelené tesilký a na hlavě seriózní placatá čepice. A okamžitá chuť vzrušeně debatovat o představení, které viděl. Pak mi to došlo, život v chartistickém ghettu mu příliš možností otevřeně si povídat s normálními občany, natož s kolegy z divadla, neposkytoval. A Milan je diskutér vášnivý. Nakonec se těch debat odehrálo hodně i v dalším z brněnských sálků, kterými nás komunisti posunovali jak vagon na odstavné koleji, tehdy legendární Šelepce. Nakonec bylo HaDivadlo jediným divadlem, které oficiálně před pádem režimu přizvalo Milana Uhdeho ke spolupráci. Jako odborného poradce na Goldflamově dramatinizaci *Kafkova Procesu*. A já jsem ho přizval jako druhého dramaturga při režii hry Přemysla Ruta *Žádná tragédie aneb Malý český Macbeth*. To všechno stálo u zrodu velkého přátelství.

A teď stříh. Byl jsem v zahraničí, když Milan Uhde už takřka devadesátiletý před nedávnem vysvětloval na zastupitelstvu města Brna, proč podporuje Sudetoněmecké dny

v našem městě. On, kterému nacisti zavraždili 18 přímých příbuzných, on, dítě určené k zplynování v komoře koncentračního tábora. A viděl jsem na záznamu, jak celoživotní zbabělci, všelijací kolaboranti komunistického režimu řvou na toho úctyhodného, statečného muže. Lidé, kteří by hrůzou za onoho času ani nepípli, a dnes zneužívají svobodu, kterou Milan Uhde a hrstka statečných v tomto městě držela i pro budoucí hulváty. Byl jsem tehdy neskutečně pyšný, že se s Milanem přátelím, dokonce víc než za totality. A uvědomil jsem si také, že Milan je velkorysý frajer. Po letech mi přiznal mýlku ve svém postoji kolem našeho vyhazovu z brněnského studia ČT. Když jsem neobratně polemizoval s jednou jeho rozepsanou divadelní hrou, neurážel se a psal další a další varianty. Ano, frajer, který ke svému frajerství nepotřebuje módní oblečení. Je oděn do brnění ze cti, hrdosti, obyčejné, ale už zapomenuté lidské slušnosti. A jeho dílo je krom řezu žiletkou v mozku, který nás nutí přemýšlet i nad sebou samými, také lyrické a poetické. Milan kdysi napsal do samizdatové revue *O divadle* krutou analýzu dramatika Bertolda Brechta — *Bertold Brecht jako despertát*. O tom rozporu moralizujícího bojovníka za týraný lid a napapaného funkcionáře v totalitním režimu. O této nemorálnosti, ve které vzývaný autor před dějinami neobstál. O Milanovi Uhdem už lze s jistotou říct, že obstál.

Břetislav Rychlík

Milan Uhde a Břetislav Rychlík, 2026

Olga Jeřábková (1951) je česká rozhlasová žurnalistka a publicistka, editorka a vysokoškolská pedagožka, dlouhodobě působící v Českém rozhlase Brno. Vystudovala psychologii a divadelní vědu na Filozofické fakultě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně (dnes Masarykovy univerzity). Své první novinářské zkušenosti získávala v deníku *Mladá fronta*. V roce 1985 začala pracovat v brněnském studiu Československého rozhlasu, od roku 1990 v jeho literárně-dramatické redakci. Pro brněnský rozhlas připravovala například kulturně místopisný pořad *Toulky Moravou*, pro stanici Vltava zpracovala mimo jiné programové řady *Osudy* nebo pořady z cyklu *Schůzky s literaturou*. Vedle práce pro rozhlas se věnovala také editorství knižních publikací.

František Mikš (1966) je autorem a spoluautorem řady knih, studií a článků o výtvarném umění, kultuře, politice a společnosti. Do roku 1989 pracoval jako topič či správce kulturního domu. Věnoval se zejména přípravě samizdatových časopisů a knih. Od roku 1987 se podílel na vydávání samizdatového časopisu *Střední Evropa — brněnská verze*. Přímým nástupcem časopisu se stala revue *Proglas*, která vycházela v letech 1990—2002, a následně časopis *Kontexty*, který vychází od roku 2009 dodnes. Je jedním ze zakladatelů Centra pro studium demokracie a kultury (CDK), v roce 1994 stál u zrodu brněnského nakladatelství Barrister & Principal, kde zastával funkci šéfredaktora a řídil edici *Dějiny a teorie umění*. Dnes je šéfredaktorem navazujícího nakladatelství Books & Pipes.

Břetislav Rychlík (1958) je český herec, scenárista, režisér a vysokoškolský pedagog. Od září 2024 působí jako senátor za obvod č. 59 — Brno-město. Po absolvování gymnázia ve Strážnici byl postupně studentem techniky, dělníkem na kachní farmě, kulisákem, nápoředou, asistentem režie. Spoluzakládal undergroundové divadlo Atrapy (1977/78). Jako herec začínal v oblastních divadlech (Uherské Hradiště, Most), v letech 1982—1996 hrál a režíroval v prostějovském, později brněnském HaDivadle. V létě 1989 se stal signatářem a sběratelem podpisů pod petici *Několik vět*, výrazně se angažoval během sametové revoluce. Podílel se na zakládání Občanského fóra v Činoherním klubu v Praze. Po návratu do Brna moderoval všechny protirežimní demonstrace v Brně, včetně generální stávky. Od roku 1992 do roku 2003 byl autorem desítek vydání rozhlasového cyklu *Antikvariát Břeti-*

slava Rychlíka, který mapoval zasunuté, léta umlčované osobnosti naší kultury, nekomerční tvorbu a opomíjená společenská témata. Natočil přes tři sta dokumentárních filmů a získal několik mezinárodních i domácích ocenění. Během krize v České televizi na přelomu roku 2000 a 2001 byl jedním ze zakladatelů a prvních mluvčích občanské iniciativy Česká televize — věc veřejná. Od roku 2011 učí na Janáčkově akademii múzických umění režii v ateliéru Josefa Kovalčuka, kde v roce 2014 habilitoval jako docent. Je autorem několika knih, naposledy nejenom divadelních memoárů *Jeviště v mé prasklé hlavě*.

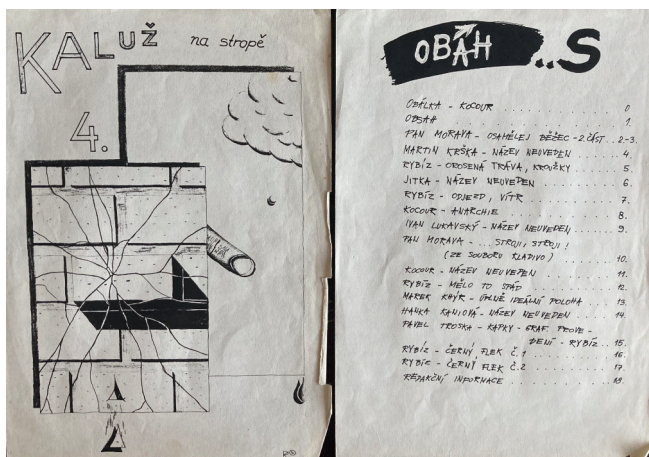
Nová undergroundová akvizice

Cennou akvizici získal ODKAZ v polovině května letošního roku od Víta-Bohumila Homolky. Samotnému odvozu akvizice předcházela výběr dokumentů z pečlivě uspořádaného archivu pana Homolky i naše společná potulka po Žďáře nad Sázavou, zejména sídlištěm kdysi nazývaným Stalingrad. Vít-Bohumil Homolka krátce před naším příjezdem oslavil sedmdesáté narozeniny, celý svůj život prožil ve Žďáře. Vyučil se číšníkem a pracoval pro podnik Restaurace a jídelny. Od sedmdesátých let se aktivně zapojoval do undergroundového dění, rozšiřoval zejména samizdaty, do kterých sám přispíval. V roce 1978 založil umělecký spolek Atomová mihule, který se postupně proměnil v hudební skupinu. Na podzim roku 1978 podepsal Chartu 77, následovala série výslechů a dalších perzekucí. Během sametové revoluce se výrazně zapojil do společenského a politického dění ve Žďáře nad Sázavou. Aktivního kulturního života tohoto města je účasten i v současnosti.

Akvizice zahrnuje šestnáct archivních boxů naplněných ve velké většině samizdaty. Jedná se o knižní i časopisecké tituly (například *Host*, *Vokno*). Velkou část představují samizdaty z hudební oblasti, například *Book of rock* nebo publikace z produkce Jazzové sekce. Důležitou součástí jsou také výstřižky z dobového tisku. Nechybí ani dokumenty týkající se Charty 77 a Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných.

Dar Víta-Bohumila Homolky výrazně obohatil sbírku ODKAZ zejména v oblasti hudebního a undergroundového samizdatu. Dárci mnohokrát děkujeme!

-pp-

Samizdatový literární a výtvarný časopis *Kaluž na stropě*

Erasmus+

Moravské zemské muzeum se v letošním roce zapojilo do programu Erasmus+. Jedná se o program Evropské unie, který je zaměřen na podporu vzdělávání a odborné mezinárodní spolupráce mezi institucemi. Umožňuje studentům, pedagogům i zaměstnancům kulturních a vzdělávacích institucí získávat nové zkušenosti prostřednictvím studijních pobytů a stáží v zahraničí. Cílem programu je pak vzájemné předávání zkušeností, navazování nových kontaktů a rozšiřování obzorů, jak se výstavy připravují a prezentují jinde.

Název Erasmus je odvozen od jména holandského renesančního humanisty Erasma Rotterdamského. Zároveň ale může být i akronymem spojení **E**uropean **A**ction **S**cheme for the **M**obility of **U**niversity **S**tudents. Program byl zřízen v roce 1987, v České republice funguje od roku 1998. Zde ho spravuje Dům zahraniční spolupráce. Původní program Erasmus pokračuje od ledna 2014 pod názvem Erasmus+. Ten se nově zaměřil na více sektorů vzdělávání a zapojil do programu i země mimo Evropskou unii.

I my v ODKAZu se programu Erasmus+ chystáme zúčastnit a sbírat zkušenosti u kolegů za našimi hranicemi. Těšíme se na nové poznatky.

-pp-

For our English Speaking Friends

The summer issue of the quarterly *Odkaz* celebrates the goth birthday of Milan Uhde. Olga Jeřábková, František Mikš, and Břetislav Rychlík reflect on their friendship and collaboration with him. In *From Our Collections*, we present a collection of mainly music and underground samizdat assembled by Vít-Bohumil Homolka from Žďár nad Sázavou, comprising about sixteen archival boxes. The issue also introduces Erasmus+, which the Moravian Museum recently joined. Our department plans to take part. Staff hope to gain new skills, exchange experience with European colleagues, and apply inspiring museum practices in future projects for everyone.

Odkaz — Čtvrtletník Oddělení dějin kultury
antitotalitního zaměření, číslo 2, ročník 4

Autoři: Olga Jeřábková, František Mikš, Petra Pichlová, Břetislav Rychlík, Milan Uhde

<https://www.mzm.cz/odkaz>

© Moravské zemské muzeum, 2026